

Aktuální informace

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha 16. 6. 2008

17

Tuberkulóza v Evropě v roce 2006 na základě výsledků Surveillance of Tuberculosis in Europe - EuroTB

Surveillance of Tuberculosis in Europe - report on tuberculosis cases notified in 2006 - Euro TB

Souhrn

V 51 zemích Evropského regionu WHO bylo v roce 2006 registrováno 423 tis. případů TB a tvořily 7 % všech TB onemocnění hlášených do WHO. Data ze Surveillance of Tuberculosis in Europe zveřejněná institucí Euro TB popisují velmi rozdílnou epidemiologickou situaci TB ve třech základních skupinách zemí Evropského regionu WHO a zároveň poskytují detailní přehled o rozšíření tuberkulózy v jednotlivých státech. Publikace obsahuje tabulky a grafy vývoje tohoto onemocnění v posledních letech. Roční zpráva věnuje pozornost také monitoringu TB onemocnění mezi cizinci a mezi HIV pozitivními. Snaží se podchytit výsledky léčby a stav rezistentnosti vůči antituberkulotikům.

Summary

In 51 countries of the WHO European Region 423 thousand cases were registered in 2006, 7 % of notifications made to WHO worldwide. Data from Surveillance of Tuberculosis in Europe presented by the Institution Euro TB describe a very diverse epidemiological situation of TB in three basic groups of countries in WHO European Region and provide also the detailed overview about TB incidence in separate states. Publication contains also tables and graphs with trends of notified cases and rates in recent years. Annual Report includes likewise information about results of treatment and anti-tuberculosis drug resistance.

Podle nejnovější zprávy organizace Euro TB „Surveillance of tuberculosis in Europe - hlášené případy“ bylo v **roce 2006** oznámeno v 51¹⁾ zemích Evropského regionu WHO²⁾ **422 830** případů **onemocnění tuberkulózou (TB)**, tj. **48 případů na 100 tis. obyvatel**. Instituce Euro TB byla mezi lety 1996 a 2007 evropským dozorovacím centrem spolupracujícím s WHO a jejím cílem bylo zlepšit kontrolu nad TB onemocněním v Evropském regionu WHO prostřednictvím poskytování validních a srovnatelných informací o epidemiologické situaci. Euro TB pracovalo na principu dobrovolné účasti a spolupráce národních koordinátorů z 53 zemí.

Jelikož jednotlivé země sledovaného regionu mají různá specifika a výrazně odlišnou míru TB nemocnosti, byly rozděleny do tří základních skupin: EU + Západ, Balkán a Východ. V roce 2006 pocházelo 73 % notifikací v Evropském regionu WHO ze zemí Východu (v této oblasti žilo 31 % populace Evropského regionu WHO), 21 % oznámení přišlo ze zemí EU + Západ (toto území zahrnovalo 58 % obyvatel regionu), zbývajících 6 % hlášení bylo ze zemí Balkánu (v těchto státech žilo 11 % obyvatel sledovaného regionu).

¹⁾ Monako a San Marino neposkytly data

²⁾ World Health Organization/Světová zdravotnická organizace

Evropská unie a Západ (EU & West)

Tato skupina zahrnuje celkem 34 zemí. Kromě 27 členů Evropské unie (včetně Bulharska a Rumunska, o něž byla EU rozšířena 1. 1. 2007) se dále do této skupiny řadí tzv. Západ / West (Andora, Island, Izrael, Norsko, Švýcarsko a také San Marino s Monakem, které ale neposkytly údaje). Ve skupině 32 zemí EU a Západ (513,1 mil. obyvatel) bylo hlášeno **89 032 onemocnění TB**. Celková **míra hlášenosti TB činila 17 případů na 100 tis. obyvatel**. Míra hlášenosti nižší než 10 případů/100 tis. obyvatel se vyskytovala v 15 státech a vyšší než 25 případů/100 tis. obyvatel byla v Rumunsku (127), v pobaltských státech - Litva (75), Lotyšsko (58), Estonsko (34), dále v Bulharsku (42) a v Portugalsku (32). V roce 2006 se v porovnání s rokem 2002 celková míra hlášenosti snížila o 15 % v důsledku klesající tendence tohoto ukazatele v 21 státech regionu. Průměrný roční pokles hlášenosti mezi roky 2002 a 2006 činil 4,0 %. Do meziročního porovnání bylo zpětně promítnuto rozšiřování EU o nové členy od roku 2004.

Z hlediska pohlaví převažují v případech TB onemocnění téměř ve všech zemích muži. Tento jev je více zřetelný mezi tuzemci (podíl 1,9) než u cizinců (1,3).

Dětské případy (0–14 let) představovaly 4 % hlášených onemocnění jak u tuzemců, tak u cizinců. U tuzemců se většina případů onemocnění TB (53 %) soustřeďuje souhrnně do střední (45–64 let) a vyšší (nad 64 let) věkové kategorie, zatímco u cizinců se úhrnem v těchto věkových kategoriích vyskytovalo 27 % případů. Nejvíce onemocnění u cizinců bylo koncentrováno mezi mladšími dospělými, především pak ve věkové skupině 25–34 let (32 %). V roce 2006 mělo cizí původ (podle země narození nebo státní příslušnosti) 20 % nemocných.

Tuberkulóza plic představovala 80 % všech onemocnění. HIV prevalence mezi TB nemocnými byla v posledních letech v 9 z 23 zemí s dostupnými daty 1 % nebo méně, v 9 dalších zemí dosahovala 2–7 %. Nejvyšší hodnoty dlouhodoběji vykazuje Portugalsko (14 % v roce 2006).

Česká republika patří do skupiny zemí EU a Západ. V roce 2006 bylo v ČR hlášeno 973 případů TB. Mírou hlášenosti 9,5 případů na 100 tis. obyvatel se ČR řadí k zemím s nízkým výskytem nemoci. Vyšší míru hlášenosti TB oproti ČR mělo 16 zemí a nižší 15 států. U cizinců bylo hlášeno 130 onemocnění. U mužů se tuberkulóza vyskytovala častěji než u žen. Z hlediska věku byla nemoc diagnostikována nejvíce u starších lidí. Převažující formou onemocnění byla tuberkulóza plic. **V roce 2006 bylo dosaženo nejlepšího epidemiologického stavu TB onemocnění v ČR od počátku statistického sledování.** Data za ČR do evropské databáze WHO předává ÚZIS ČR ve spolupráci s Národní jednotkou dohledu nad TB.

Balkán (Balkans)

Tuto skupinu tvoří sedm zemí (95,6 mil. obyvatel): Albánie, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Makedonie, Černá Hora, Srbsko a Turecko. V roce 2006 bylo v této oblasti hlášeno **26 911 případů TB onemocnění**, přičemž jen z Turecka přišlo 76 % všech hlášení. **Míra hlášenosti TB za skupinu činila 28 případů na 100 tis. obyvatel**. Nejvyšší hodnoty dosáhla míra v Bosně a Hercegovině (46), v ostatních státech skupiny se pohybovala v rozmezí 16 až 31 případů/100 tis. obyvatel. Mezi roky 2002 a 2006 se míra hlášenosti snižovala o 4–11 % ročně ve všech zemích kromě Turecka, kde v důsledku zlepšeného zjišťování případů byla míra hlášenosti stabilizována.

Případy TB onemocnění u cizinců tvořily celkově 1 % hlášení, ale například v Chorvatsku se cizinci podíleli na hlášených případech 10 %. Polovina cizinců pocházela z jiných balkánských států. Na muže připadaly 2/3 všech notifikací. Dětské případy tvořily

celkem v této skupině zemí 5 % nemocných, nejvyšší podíl dětských případů (13 %) vykazala Makedonie. Plicní TB představovala 75 % ze všech TB případů. HIV prevalence byla u čtyř zemí s kompletními daty 0 až 0,6 %.

Východ (East)

Územně nejrozlehlejší skupinou zemí Evropského regionu WHO je Východ, patří sem 12 států (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Republika Moldávie, Ruská federace, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán) s 278,3 mil. obyvatel. V roce 2006 zde bylo registrováno **306 887 případů TB onemocnění**, tj. **110 případů na 100 tis. obyvatel**. Polovina onemocnění byla hlášena Ruskou federací, která je jediným evropským státem na seznamu WHO s 22 zeměmi světa s absolutně největší TB zátěží. V přepočtu na počet obyvatel má ale Ruská federace nižší míru hlášenosti (106) než některé země tohoto regionu. Vyšší než průměrná míra hlášenosti případu v přepočtu na 100 tis. obyvatel byla zaznamenána v Kazachstánu (282), Republice Moldávii (160), Gruzii (142) a Kyrgyzstánu (127). Míra hlášenosti se v letech 2002 až 2006 průměrně zvyšovala o 3 % ročně, ve vývoji průměrné roční míry hlášenosti existují mezi jednotlivými zeměmi velké rozdíly (od poklesu o 8 % po nárůst +13 %).

Relace míry hlášenosti TB případů mezi muži a ženami se v 5 státech této skupiny (Kyrgyzstán, Uzbekistán, Tádžikistán, Kazachstán, Turkmenistán) pohybovala od hodnoty 1,4 do 2,0. V ostatních zemích byl pak poměr v rozsahu 2,0 až 4,0.

Dětské populace se týkalo 5 % ze všech hlášení. Nejvíce případů TB onemocnění (63 %) se vyskytovalo ve věkové skupině 15–44 let, zatímco na kategorii nad 64 let připadalo 7 % případů. Celkově vysoký počet případů u mladých lidí a ve střední věkové kategorii naznačuje intenzivní přenos nemoci v posledních letech.

Tuberkulóza plic tvořila 87 % TB případů. HIV prevalence mezi případy TB měla v posledních letech hodnotu 1 % nebo nižší v 7 státech regionu. Vyšší hodnoty (pouze nové případy) zaznamenaly Ruská federace a Ukrajina.

Závěr

V roce 2006 pocházelo z Evropského regionu WHO 7 % všech TB hlášení doručených do WHO. Oproti roku 2005 (podíl sledovaných evropských států 8 %) tak došlo k mírnému snížení podílu tohoto regionu na hlášených případech TB ve světě. Rovněž míra hlášenosti se ve sledovaném roce oproti minulému období snížila, a to z 48,2 (2005) na 47,7 (2006). V Evropském regionu WHO se země skupiny Východ i nadále potýkaly s vysokou zátěží TB onemocnění, přestože počet nových případů byl stabilizován nebo poklesl. Tato skupina zemí zůstává prioritní oblastí kontroly TB.

Ve všech třech základních skupinách zemí přetrvává vyšší incidence onemocnění mezi muži. Z hlediska věkových kategorií nejpočetnější skupinu tvořili v celém Evropském regionu WHO nemocní ve skupině 15–44 let. Naprostá většina hlášených případů se týkala TB plic.

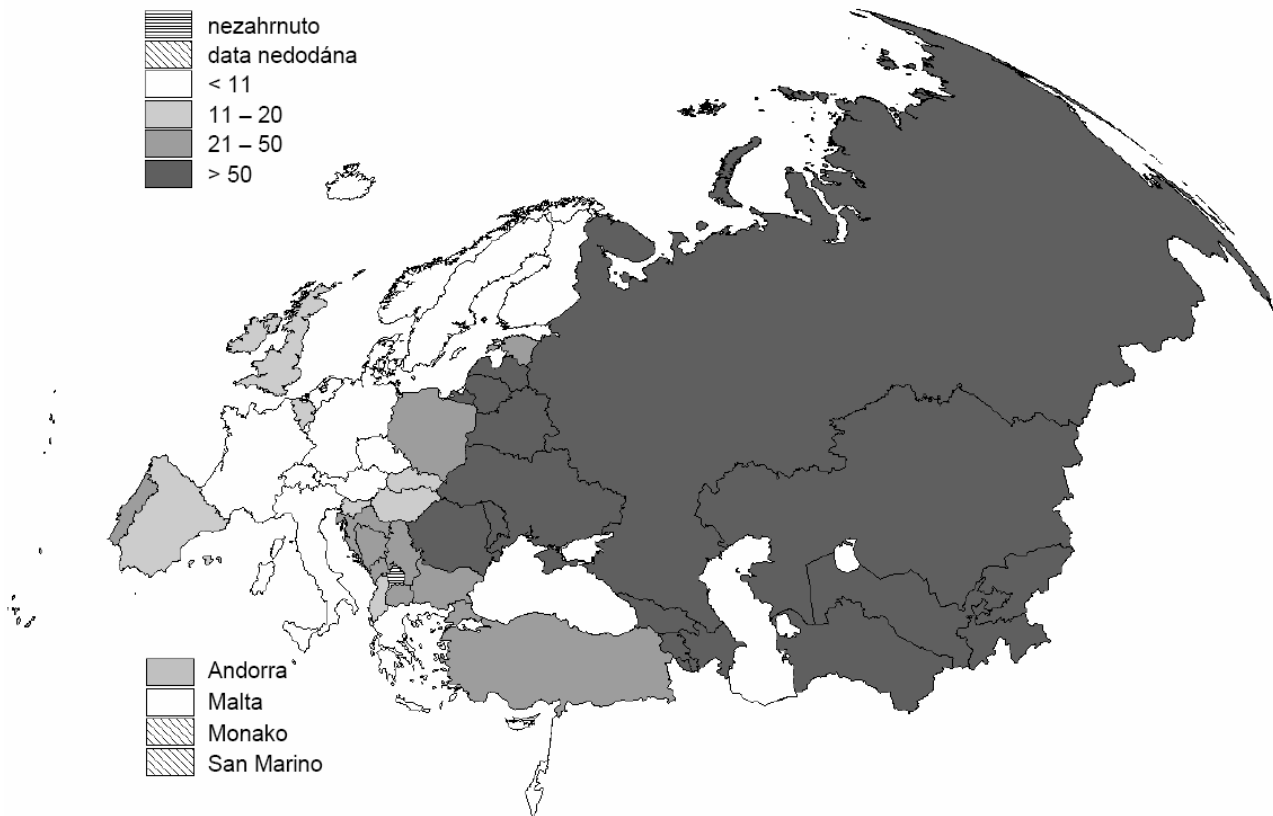
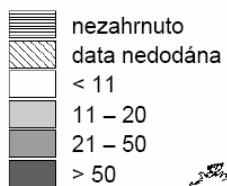
Report on tuberculosis cases je velmi podrobným informačním materiálem o situaci TB ve všech 51 zahrnutých zemích, obsahuje množství dat a grafů zpracovaných za každý jednotlivý stát. Celou zprávu je možné najít v originálu na adrese www.eurotb.org.

Zdroj: Surveillance of Tuberculosis in Europe - Euro TB

Vypracovala: Ing. Zdeňka Nováková

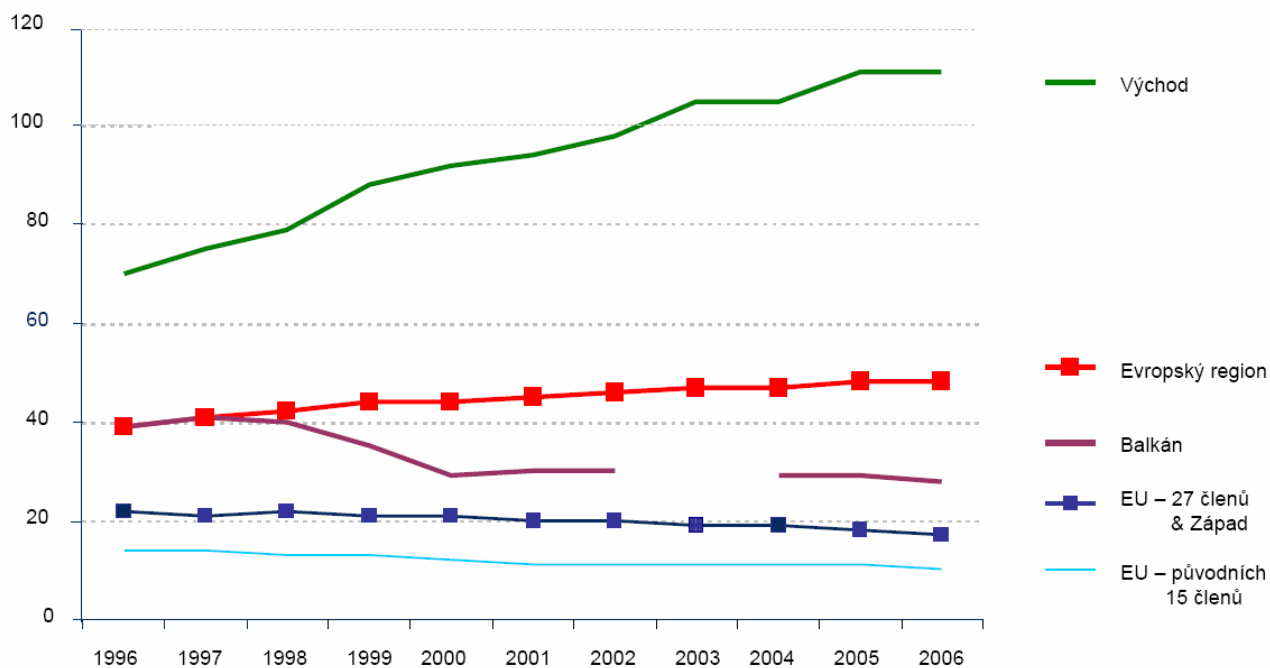
Hlášená TB onemocnění na 100 tis. obyvatel, Evropský region WHO, 2006

míra hlášenosti

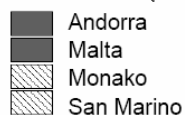
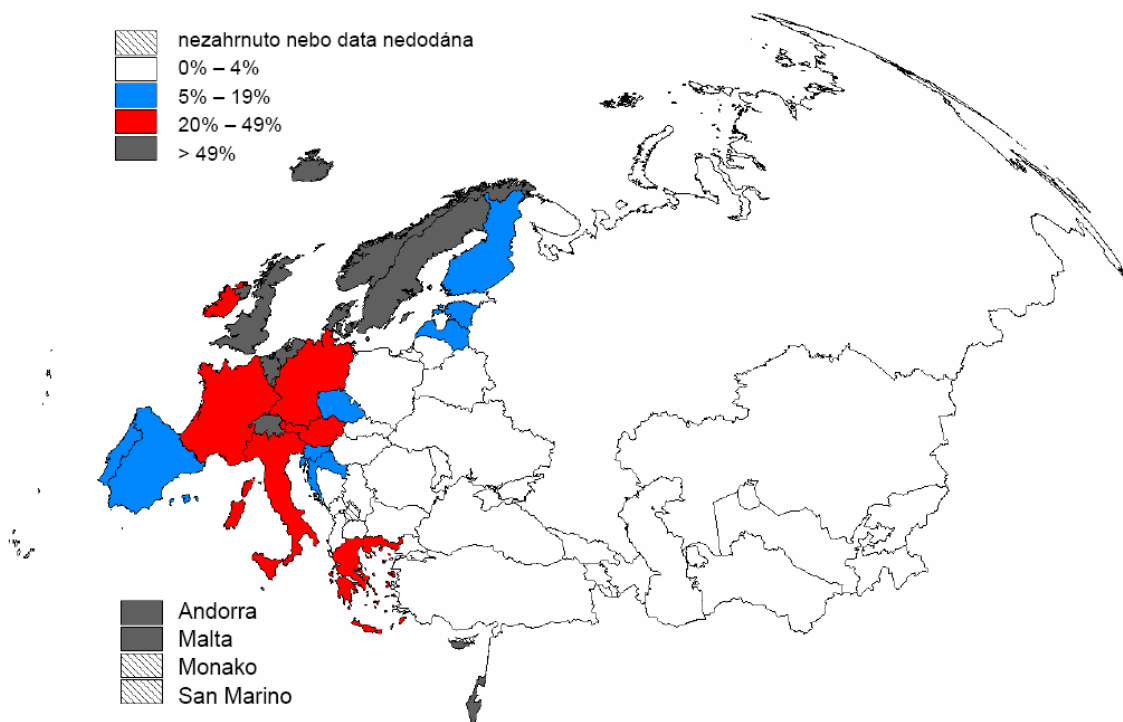
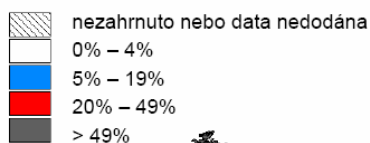
Vývoj míry hlášenosti TB podle oblastí, 1996–2006

případy TB/100 000

Tuberkulóza mezi cizinci, Evropský region WHO, 2006

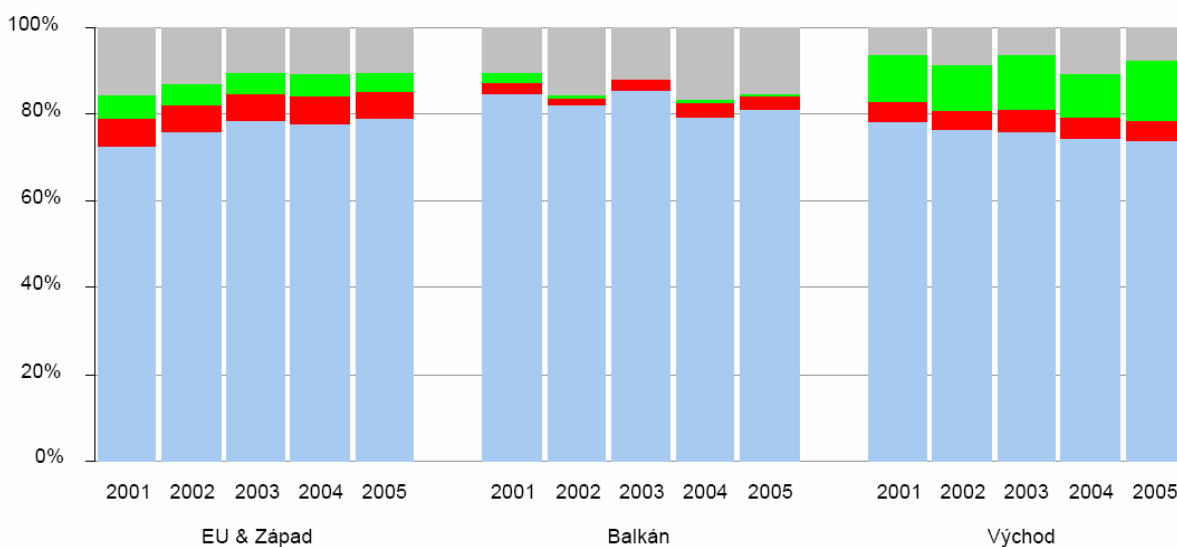
Procento cizinců s TB

Výsledky léčby plicní TB, Evropský region WHO, 2001–2005*

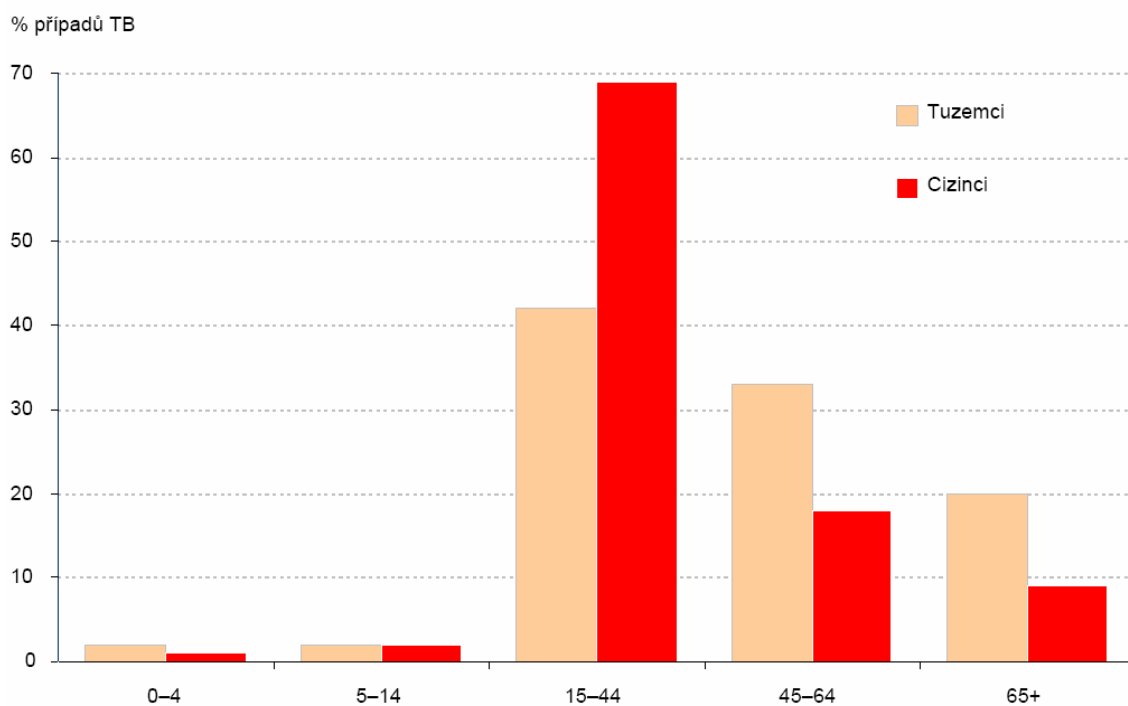
% případů

■ Vyléčen
 ■ Zemřel
 ■ Stále léčen/selhání léčby
 ■ Léčba přerušena, pacient se odstěhoval nebo neznámo

* Zahrnuty země s reprezentativními výslednými daty. **EU & Západ** (kultivačně pozitivní): Andorra, Rakousko, Belgie, Česká re., Dánsko, Estonsko, Německo, Maďarsko, Island, Irsko, Izrael, Lotyšsko, Litva, Malta, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko, Velká Británie. **Balkán** (mikroskopicky pozitivní): Albánie, Makedonie. **Východ** (mikroskopicky pozitivní): Kazachstán, Kyrgyzstán

Hlášená onemocnění TB podle věku a původu, EU & Západ*, 2006

* mimo země s nedodanými daty (Monako, San Marino)